

DLV plant

**Natuurlijke vijanden:
weet wat ze eten,
weet hoe ze te bevorderen.**

Gerjan Brouwer
Adviseur biologische fruitteelt

© DLV Plant

DLV plant

Onderzoek PPO, berk

Berkenbladluis
Hoge schadedrempel op berk

2008 vanaf begin juni lichte aantasting:
Takken afgeschermd en niet afgeschermd,
Na 3 weken 10x meer bij afschermen
Na 3 weken 28x meer

Natuurlijke vijanden:
o.a. lieveheersbeestje en roofwants

Inzaaien onder stammen:
boekweit, koriander en voederwikke
Te donker voor bloei

Beter:
Rijpaden
Randen
Spuibanen

© DLV Plant

DLV plant

Succes story: fruitspintmijt in de fruitteelt

Vroeger 3 bespuitingen per seizoen

Appelroofmijt (Typhlodromis pyri)

->volledige natuurlijke bestrijding

© DLV Plant

DLV plant

Roofmijt

- Komt van nature voor
- Maatregelen door fruitteeler:
  - Eenmalig introduceren
  - Selectieve middelen
- Tot in lengte van jaren bestrijding

Boomteelt: takken met roofmijt halen in fruitpercelen

© DLV Plant

DLV plant

Roofmijten: eenmalig inbrengen

© DLV Plant

DLV plant

Onderzoek spint en roestmijt

Spint en roestmijt op Carpinus, Tilia en Fraxinus
Roofmijt is belangrijkste vijand

Van nature op Carpinus:
Amblyseius andersoni
Euseius finlandicus 1 per 5 blad voldoende

2006 begin juni: Tilia en Fraxinus nauwelijks roofmijt.
Amblyseius andersoni uitgestrooid aan basis stam.
Werkt 4-6 weken na uitstrooien. Gem. 1 per blad.
Afname in hete droge perioden, opnieuw strooien

Door teeltsysteem:
-sterke snoei
-afvoeren gewas
-weinig schuilplaatsen op jong gewas

→ vaker inzetten dan in fruitteelt

© DLV Plant

Perenbladvlo

- Belangrijkste perenplaag
- Complex van vijanden
- Oorworm houdt aantasting laag
- Opruimer: roofwants

© DLV Plant

Roofwants *Anthocoris nemoralis*

- Reageert op hoge dichtheid bladvlo
- Komt uit omgeving: te beïnvloeden?
- Selectief spuiten
- Boomgaard aantrekkelijk maken
  - Biodiversiteit, wat heeft hij nodig?

© DLV Plant

Roofwantsen

Zitten in voorjaar graag op o.a. meidoorn, els en wilg → in singel

Inzaaien van bloemenmengsels (bloeiende kruiden) bv: valse kamille, korenbloem, gele ganzenbloem, boekweit, kruisbloemigen (bladrammenas, gele mosterd) en ook schermbloemigen (wilde wortel, karwij)

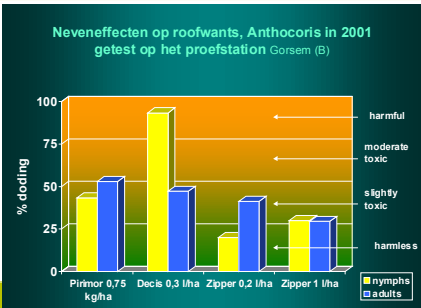
Orius en Anthocoris kunnen bij schaarste overschakelen op pollen.

© DLV Plant

Neveneffecten op roofwants

Neveneffecten op roofwants, *Anthocoris* in 2001 getest op het proefstation Gorseem (B)

Treatment (Kg/ha)	% doding nymphs	% doding adults
Pirimor 0,75	~45	~55
Decis 0,3 l/ha	~95	~50
Zipper 0,2 l/ha	~20	~45
Zipper 1 l/ha	~35	~35

Legend: ■ nymphs, ■ adults

Bron: Aseptia

© DLV Plant

neveneffecten op roofwants

Middel	Nimf	Adult	Nawerking
Admire	4	4	3
Minerale olie	1	1	0
Mitac	2	2	1
Dimilin	3	1	0
Insegar	2	1	0
Steward			
Condor	3	3	3
Carpovirusine	1	1	0
Decis	4	3	3
Masai	2	2	0
Delan 4x	1	1	0
Eupareen 4x	1	1	0
Dithane 4x	2	1	0
TMTD 4x	2	1	0
Uitvloeiers	1 a 2	1	0
Regalis	1	1	0

indeling	
1	< 25% doding
2	25-50% doding
3	51-75% doding
4	> 75% doding

Bron
- PCF Gorseem
- www.biopol.nl

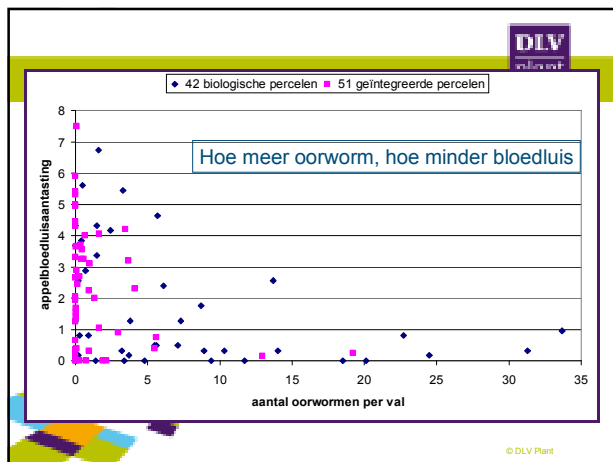
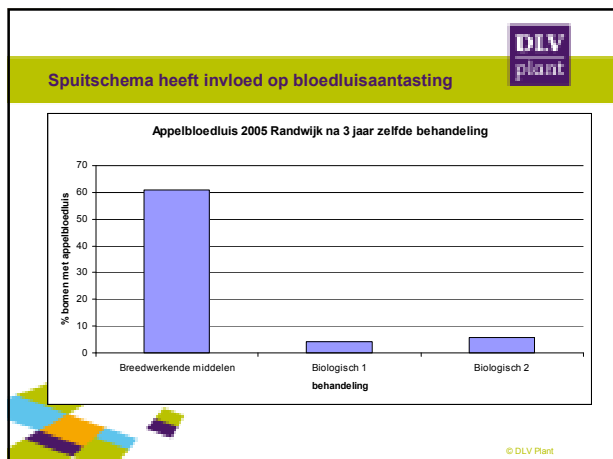
© DLV Plant

Appelbloedluis

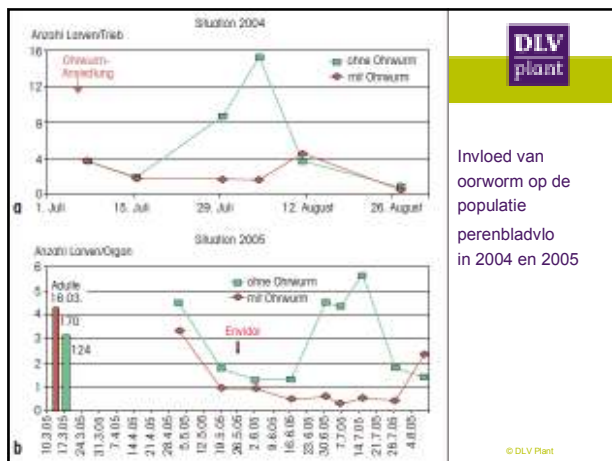
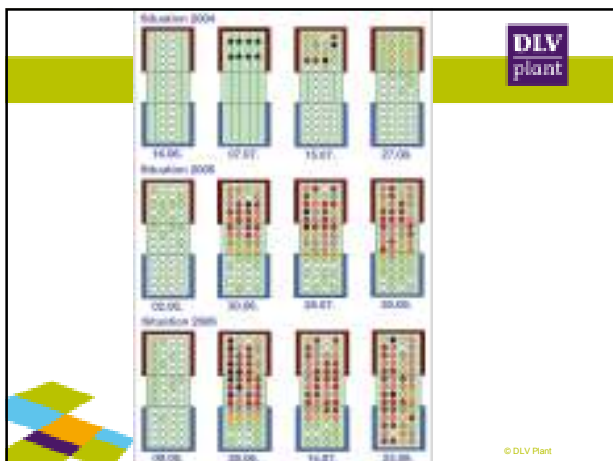

- Vele generaties
- 100% wegspreiden onmogelijk
- constante 'rem' nodig
- complex van vijanden

© DLV Plant

- DLV plant**
- Oorwormen**
- Potjes/zakjes met stro ophangen
  - Oorwormen nestelen vooral in de zwartstrook
  - Aanplant windhagen
  - Uit onderzoek blijkt dat meeste oorwormen verdwijnen door insecticiden, dus selectieve middelen gebruiken
  - Mechanische onkruidbestrijding had geen effect
  - Aanleggen van hagen, houtwallen en singels
- © DLV Plant

- DLV plant**
- Introductie oorworm**
- Juni-augustus: oorwormpotjes/zakjes in de singel, hoogstamboom (onbehandeld) of andere plek in perceel
  - Juli: na 2-3 weken verhangen in gewenste perceel
  - 100 oorworm per 100 m²
- © DLV Plant

Involed van oorworm op de populatie perenbladvlo in 2004 en 2005

Windsingel als bron van natuurlijke vijanden

- stuifmeel productie,
- voedselbron (luizen, elzenbladvlo)
- boomsoort
  - els, grauwe els meest geschikt,
  - haagbeuk,
  - streekeigen gewassen
  - conifeer, niet geschikt

Wat is nuttig?

	Vanuit mens	Vanuit insect
Wat is nuttig?	Dier dat schadelijke insecten vernietigd	Ik eet insecten
Levensdoel?	Veel schadelijke insecten eten	Veel kinderen krijgen en een goed leven
Wat betekent schadelijk insect voor nuttig insect?	Vernietigen Veel vreten Oorlog!	De basis voor mijn leven <i>Dus ik eet niet alles, tafel moet gedekt blijven</i>

Acceptatiegrens

- Wat is schadelijk?
- Wanneer is de schade schadelijk?
- Is de schade acceptabel of niet?
- Andere doelen belangrijker??
- Schadedrempel kan per situatie verschillen!

Wat eten natuurlijke vijanden?

Plaaginsecten, maar OOK

nectar en stuifmeel

Maar ...

- niet alles is bereikbaar
- Niet alles is attractief
- Niet alles is geschikt

DLV plant

Bloemenmengsel

Criteria voor de 'zaadpakketten':

- langdurige aanwezigheid van bloeiende planten
- veelzijdige samenstelling (voor elk insect wat wils)
- structuurverschillen (hoog, laag, dicht, open)
- minimale bewerking (begunstigt voortplanting).

© DLV Plant

Functionele

AgroBiodiversiteit (FAB)

Diversiteit aan flora en fauna in en om het bedrijf

Doel:
Stimuleren nuttige insecten en andere organismen om ziekten & plagen te bestrijden met minder chemie

© DLV Plant

DLV plant

Kruidenstroken aardbei

- Effect gezien op natuurlijke vijanden
- Nadeel, vochtig naast strook (rot)
- Oplossing → verplaatsen naar kopkokers

© DLV Plant

DLV plant

Lieveheersbeestje

Vooral op planten met veel bladluis (volwassen en larven)

Aanvullende voedselbronnen zoals pollen (peen, witte krodde, ...) en nectar (korenbloem)

Onaantrekkelijk klavers, kleine pimpernel, glad walstro, wilde tijm en Phacelia

Zéér aantrekkelijk grote brandnetel, luzerne, middelste teunisbloem, peen, gewone smeerwortel en stalkaars

© DLV Plant

DLV plant

Lieveheersbeestje

Volwassen vrouwtje eet 150 luizen per dag

Larven 800 in 6 weken

© DLV Plant

DLV plant

Veelkleurig Aziatisch lieveheersbeestje
Harmonia axyridis

Ooit ingezet als natuurlijke bestrijder
 Nu in grote delen van Europa aanwezig

Agressieve predator van:
 Luis, larven van kevers, rups, vlindereieren

Verdringing inheemse soorten??

© DLV Plant

DLV plant

© DLV Plant

DLV plant

Gaasvlieg

Larven eten in 3 weken 500 luizen

© DLV Plant

DLV plant

Gaasvliegen

Eileg op behaarde en grote bladeren
 ++ Ruwbladigen, papaverachtigen
 + Lipbloemigen, vlinderbloemigen
 en schermbloemigen iets minder

Volwassen leven van pollen, nectar
 en honingdauw vooral van
 wolfsmelkfamilie, grassen,
 gevolgd door wilgen, composieten
 en schermbloemigen

© DLV Plant

DLV plant

Zweefvlieg

Volwassen: stuifmeel en nectar

Larven: 700 luizen in 2 weken

© DLV Plant

DLV plant

Zweefvliegen

Korte tong daarom bloemen met platte, ondiepe en open vorm
 Bv graag op reukloze kamille op met rust gelaten akkerranden

Maart, april: herderstasje, akkerviooltje, witte krokde.
Mei, juni: herik, phacelia, koolzaad, margriet, zevenblad, peen
Juli, augustus: korenbloem, akkermelkdistel, boekweit,
 gewone steenraket, bernagie, middelste teunisbloem, pastinaak
September, Oktober: korenbloem, margriet, boerenwormkruid,
 wilde cichorei

Naast kruiden ook vele struikachtige bloeiende gewassen.

© DLV Plant

DLV plant

Sluipwespen

Bloeiende gewassen in perceel
 Worden aangetrokken door vlinderbloemigen en kruisbloemigen
 Drinken nectar van schermbloemigen
 Inbreng van sluipwespen door geparasiteerde gastheren van andere boomgaarden te zoeken en te introduceren.
 Geparasiteerde luis = mummie

Sluipwesp

© DLV Plant

DLV plant

Stimuleren natuurlijke vijanden

- Inzet selectieve middelen, dus geen breedwerkende middelen
- Lopend onderzoek naar effect inzaaien van kruidenstroken om natuurlijke vijanden aan te trekken

© DLV Plant

Trouwe helpers

© DLV Plant

DLV plant

Het geheel is meer ....

Dan de onderdelen:

- Bedrijfsopzet
- Houding
- Preventieve maatregelen
- Biodiversiteit / natuur

NOOD

- Curatieve maatregelen

© DLV Plant

DLV plant

Kwis

Vul op het formulier uw gegevens in.

Start daarna met de kwis

© DLV Plant

DLV plant

The End

© DLV Plant